

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут міжнародних економічних відносин
ім. Б.Д. Гаврилишина
КАФЕДРА ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

МІЖДИСЦИПЛІНАРНА КУРСОВА РОБОТА

на тему:

Аналіз залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України: теорія і практика (макро)

Студентки 2 курсу групи МЕНМФ -21

Вітюк Лілії Ігорівни

Керівник к.е.н., доцент Новак Ю.Р.

Національна шкала _____

Кількість балів _____ Оцінка:ECTS _____

Члени комісії _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

Тернопіль - 2016

Зміст

| | |
|---|----|
| Вступ..... | 3 |
| 1. Теоретичні основи прямих іноземних інвестицій..... | 5 |
| 2. Аналіз залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України..... | 13 |
| 3. Напрямки щодо вдосконалення залучення прямих іноземних інвестицій в Україну..... | 19 |
| Висновок..... | 23 |
| Додатки..... | 25 |
| Список використаної літератури..... | 27 |

Вступ

Актуальність теми дослідження. З кожним роком, в умовах глобальної конкуренції та технічного прогресу все більше факторів впливають на економіку країн світу. Для прогнозування та уникнення негативних наслідків економічної діяльності потрібно звертати увагу як на позитивні так і на негативні явища, пов'язані з інвестиційними процесами, а саме із залученням та використанням іноземних інвестицій.

Прямі іноземні інвестиції є важливим фактором сприяння економічного розвитку країни. Оскільки Україна зараз переживає економічну нестабільність (через багатьох причин, найголовніші з них це корупція та військові дії на Сході України), то, відповідно, країна не має належного інвестиційного клімату для залучення іноземних інвестицій в бажаній кількості. Для сприяння покращенню інвестиційного клімату необхідно підвищити інвестиційну привабливість країни, та, звичайно, вивчати та аналізувати економічну ситуацію.

У вітчизняній та іноземній літературі аналізом впливу прямих іноземних інвестицій займались Вернон Р., Кравців В.С., Мельник М.І., Антонов В.Б., Денисенко М.П., Павленко І.І., Варяниченко О.В., Навроцька Н.А., Кірхнер Р., Фаломеев А.Н., Козаченко Г.В, Антіпов О.М., Лященко О.М. та ін..

Дана тема є актуальною, оскільки за допомогою прямих іноземних інвестицій можна не лише отримати додаткові гроші, але й покращити економічно-соціальний рівень населення.

Мета дослідження. Метою даної роботи є теоретична характеристика поняття прямі іноземні інвестиції, види та опис прямих іноземних інвестицій, аналіз залучення прямих іноземних інвестицій в економію України, наслідки та результати залучення інвестицій, напрямки вдосконалення замученості в Україну прямих іноземних інвестицій.

Об'єктом дослідження є власне прямі іноземні інвестиції, Україна (куди спрямовані дані потоки інвестицій) та інші країни світу (звідки йдуть інвестиції).

Предметом дослідження є інформація про прямі іноземні інвестиції та дані аналізу економічних показників.

Методи дослідження. В курсовій роботі використовувались не лише загальнонаукові, але й спеціальні методи досліджень (аналіз, порівняння, синтез, узагальнення, дедукція та індукція, системний підхід).

Обсяг і структура роботи. Дана робота складається з трьох основних частин, в якій йдеться про розкриття теоретичних засад прямих іноземних інвестицій; аналіз та оцінка впливу прямих іноземних інвестицій в економіці України; удосконалення підходів реалізації політики залучення прямих іноземних інвестицій у вітчизняну економіку. Повний обсяг курсової роботи становить 28 сторінок друкованого тексту.

1. Теоретичні основи прямих іноземних інвестицій.

Існує декілька концепцій трактування сутності такого поняття як «іноземні інвестиції» (витратна, вкладення капіталу, обмінна, ресурсна, експортна, розміщення капіталу).

У витратній концепції йдеться про іноземні інвестиції як про витрати для створення нових потужностей з виробництва техніки, фінансування житлового, промислового чи сільськогосподарського секторів; видатки на створення та розширення основного капіталу, на поліпшення освіти, здоров'я працівників чи підвищення мобільності робочої сили, тобто це витрати ресурсів, що здійснюються для одержання користі чи прибутку.

Концепція вкладення капіталу (цінностей) пояснює термін «іноземні інвестиції» як всі види цінностей, які іноземні інвестори вкладають в об'єкти інвестиційної діяльності на території певної країни для подальшого отримання прибутку (доходу) або досягнення соціального ефекту.

Обмінна концепція голосить, що інвестування є можливістю обміну капіталу на задоволення в майбутньому інвестиційними благами.

Науковці у ресурсній концепції (концепції економічних ресурсів) іноземні інвестиції – економічні ресурси, що слугують засобом для збільшення капіталу у суспільстві; в експортній– це інвестиції, які переходять з однієї країни в іншу; у концепції розміщення– це таке розміщення капіталу, при якому буде відбуватися його зростання [4].

Іноземні інвестиції мають також власну структуру класифікацій:

1. За інституціональною природою поділяються :

- За формою власності (державні, приватні, змішані, недержавних організацій, міжнародних організацій, змішані);
- За формою інвестування (придбання частини нерухомого чи рухомого майна в країні, купівля цінних паперів, придбання прав власності на користування майном чи природними ресурсами країни);

- За типом інвестованих активів (цінні папери, права інтелектуальної власності, іноземна чи національна валюта, рухоме та нерухоме майно, права на здійснення господарської діяльності).

2. За якісними ознаками та цільовим спрямуванням потоків іноземних інвестицій:

- За ступенем повернення (інвестиції, що повертаються; інвестиції, що не повертаються; позичкові);

- За величиною (малі, середні, великі);

- За геополітичною спрямованістю (інвестиції в країни, що розвиваються, інвестиції у розвинені країни, інтернаціональні);

- За якісною формою оформлення (явні, приховані, «чорні інвестиції»);

- За формою (первинні, реінвестиції, деінвестиції);

- За участю в інвестиційному процесі (прямі, портфельні);

- За рівнем прибутковості (високоприбуткові, середньоприбуткові, низькоприбуткові, безприбуткові);

- За рівнем інвестиційного ризику (високоризикові, середньоризикові, низькоризикові, безризикові);

- За ефективністю впливу на економіку країни, що приймає (екстенсивні, інноваційні, псевдоінвестиції, венчурні) [5].

За якісними ознаками й цільовим спрямуванням потоків інвестицій та за характером участі в самому інвестиційному процесі інвестиції поділяються на прямі та портфельні.

Аналіз прямих іноземних інвестицій (ПІІ) розпочався ще в 60-их роках. Міжнародний валютний фонд трактує поняття ПІІ як інвестиції, що здійснюються за межами національної країни з метою розширення товарів та послуг підприємства для імпорту продуктів чи послуг в країну базування або експорту в інші країни. Інвесторам при цьому належить контроль управління над підприємствами та дані інвестиції виступають у ролі акціонерного капіталу [6].

Прямі іноземні інвестиції – це як правило, довгострокові капіталовкладення у підприємства, які перебувають за кордоном, що забезпечують участь інвестора в управлінні та контролі даного підприємства.

ППІ можуть здійснюватися за допомогою:

- купівлі прав власності на існуюче підприємство за кордоном з можливістю його управління (brownfield investment);
- розміщення капіталу за кордоном для створення нового підприємства (greenfield investment).

Прямі інвестиції типу brownfield, які полягають у повному або частковому придбанні закордонного підприємства, часті в випадках, коли входження нового суб'єкта на певний закордонний ринок є ускладненим (наприклад через гостру конкуренцію). В даному випадку підприємство потребує додаткових інвестиційних витрат. Інвестиція типу brownfield може означати купівлю не тільки земель, будівель чи обладнання, а також мережі торгових контактів або купівлі прав на використання місцевої марки.

Відмінними є прямі інвестиції типу greenfield, оскільки йде мова про створення нового підприємства на ринку. Даний тип інвестування потребує значних фінансових витрат та, як правило, часу. Під час вибору місця розташування беруться до уваги як технологічні, витратні, податкові, так і маркетингові вимоги. Перед будівництвом нового об'єкта потрібно дослідити місцевий ринок збуту, а також тенденції змін середовища, хоча на практиці часто спостерігається, що продукти продаються на віддалених географічних ринках.

Щодо росту прибутковості прямих іноземних інвестицій, то поділяються на:

- активні (розширення виробництва);
- пасивні (підтримка виробництва).

ППІ також можна поділити на:

- горизонтальні;
- вертикальні;
- конгломератні;
- орієнтовані на постачання;

- орієнтовані на збут.

Горизонтальні інвестиції полягають у здійсненні виробництва продукції за кордоном, що раніше виготовлялась у країні інвестора. Незважаючи що цей тип здебільшого належить до сфери виробництва, однак він не виключає інших сфер діяльності підприємства.

Вертикальні інвестиції стосуються двох сфер діяльності підприємства. Ті, що орієнтовані «вперед» (тобто інвестиції переходять від сфери постачання до виробництва, або від виробництва до збуту) або «назад» (тобто ті, що переходять від сфери виробництва до сфери постачання, або від збуту до виробництва).

Конгломентарні не пов'язані з діяльністю підприємства, що інвестує. Саме диверсифікація якості стає мотивом інвестиції даного типу [7].

Мотивом інвестицій, що орієнтовані на постачання є залучення ресурсів (сировини, напівфабрикатів тощо) для виробництва товарів. Вплив постачальників на виробництво та витрати на ресурси відіграють велику роль в даному типі.

Інвестиції, що орієнтовані на збут можуть бути скеровані на експорт або на материнський ринок інвестора, все це залежить від цілей даного підприємства.

ПП можуть фінансуватись за кредитної підтримки за кордоном, але ціль (максимізація прибутку на капітал, підприємницького прибутку, прямих і непрямих вигод від контролю над фірмою) залишається та ж сама. Якщо розглядати прямі іноземні інвестиції та вплив на економіку приймаючої сторони, то ці інвестиції справляють довготривалий та безпосередній вплив на економіку країни, яка приймає, оскільки передбачають дольову участь у будівництві й організації господарських об'єктів. Інвестиції мають також вплив на стан внутрішнього ринку, стан конкуренції, конкурентоспроможність національної економіки та занятість.

Іноземні інвестори, згідно з чинним законодавством, можуть інвестувати економіку України лише за допомогою таких форм:

- купівля частки діючого підприємства;
- створення нових підприємств чи філій, що будуть повністю належати іноземному інвестору;
- повне придбання діючого підприємства іноземним інвестором;

- купівля рухомого чи нерухомого майна (за допомогою прямого одержання майна та майнових комплексів у вигляді цінних паперів);
- за допомогою дозволу на користування українською землею та її ресурсами;
- за допомогою договору з суб'єктами українського підприємства;
- форми, які не заборонені законодавством України;
- міжфірмові злиття та поглинання;
- стратегічне партнерство в наукомістких галузях (між декількома фірмами укладається контракт для реалізації певних узгоджених цілей).

Р.Вернон у 1966 році на основі кривої життєвого циклу дослідив цикл міжнародного виробництва товару, а саме взаємодію між іноземними інвестиціями та міжнародною торгівлею, пояснив міжнародний обмін товарами та причини розміщення товарів за кордоном. Згідно з цією теорією експорт для фірми-експортера буде не вигідним за проблем доступу до місцевого ринку. При цьому вигоди отримує як і країна-реципієнт, так і інвестор. Інвестор має можливість вирішити такі проблеми як квоти на імпорт, торговельні бар'єри тощо; країна-реципієнт має змогу отримати позитивний технологічний досвід та збільшити частку доданої вартості. Варто брати до уваги життєвий цикл продукту, оскільки якщо продукція є інноваційною, то виробник ставить завдання контролю виробництва на внутрішньому ринку та експорт продукції; коли цей продукт досягне фази зрілості, то виробник буде пристосовувати товар до особливостей та конкуренції ринку (першочергово відбудеться мінімізація витрат на транспорт).

Якщо компанія виготовляє інноваційний продукт, то може існувати монополістом на домашньому ринку до того часу, поки не буде конкурентів. Це дозволить підприємству покрити частину витрат на інвестування інвестиційних розробок чи маркетингу. Коли товар проходить другу чи третю фазу свого життя, та на ринку вже існує конкуренція, то компанія повинна здійснювати стратегію інтернаціоналізації. Якщо товар на ринку втрачає свою новизну, то підприємство шукає нові шляхи експорту [8].

Сучасні вчені вважають ПІІ як один із засобів для покращення економічного розвитку, підвищення конкурентоспроможності на ринку, збільшення робочих місць, нових технологій виробництва та менеджменту, джерело непозичкового капіталу, стимулювання експорту та валютних надходжень [1].

Україна має багато передумов для залучення іноземного капіталу, а саме:

- потенційно місткий ринок;
- великі запаси природних ресурсів;
- геополітичне розташування;
- кваліфікована робоча сила;
- транзитний потенціал;
- науково-технічний потенціал.

Для залучення іноземного капіталу в варто посилювати переваги та можливості країни при цьому створюючи відповідний інвестиційний клімат.

Існують такі чинники, які будуть як і стимулювати так і де стимулювати формування інвестиційного клімату в країні. Наприклад основними чинниками – стимуляторами є: висока рентабельність, розвинена грошово-кредитна система, стабільне правове середовище, конкурентоспроможність, конкурентні переваги економіки та окремих суб'єктів, якість людських ресурсів (знання, досвід, готовність до ризику, здатність до інноваційної діяльності), високий розвиток економіки, темпи економічного зростання. Найголовніший дестимуляційний чинник – інвестиційний ризик.

Основними (визначальними) чинниками в процесі прийняття інвестиційних рішень для прямих іноземних інвестицій є:

- місткість та доступність місцевого ринку;
- можливість закріплення на перспективних ринках збуту;
- політична стабільність у країні;
- стабільна економічна політика та законодавство;
- дешева робоча сила;
- доступ до дешевої сировини та енергоресурсів;
- відносний рівень добробуту та купівельної спроможності населення;

- наявність пільг для іноземних інвесторів.

Прямі іноземні інвестиції мають для приймаючої країни як і позитивний так і негативний характер. Одним із позитивних факторів є заміщення імпорту та організація виробництва (орієнтованого на експорт випущеної продукції). Вчені Баюмі та Ліпворс встановили, що ПІІ несуть довгостроковий вплив на імпорт та короткостроковий на експорт. Водночас дослідження інших вчених показали негативний вплив ПІІ для країни при низьких тарифах на імпорт та високих на експорт.

ПІІ мають низку позитивних аспектів:

- дозволяють розвивати та активізувати приватний сектор економіки (створення додаткових робочих місць, можливість збільшення реальних доходів працівників);
- розширення виходу бізнесу на ринок інших країн;
- отримання нових технологій та методів управління;
- не є тягарем зовнішнього боргу, а сприяють його погашенню;
- збільшення виробничих потужностей;
- збільшення бюджетних надходжень в країні у вигляді податків на діяльність міжнародних спільних підприємств;
- стимуляція конкуренції;
- інтеграція національної економіки у світову.

Крім того слід звернути увагу на негативні риси впливу ПІІ корпорацій на економіку приймаючої країни:

- розміщення на території країни екологічно небезпечного виробництва (збитки довкіллю та здоров'ю населення);
- поглинання іноземними компаніями найбільш розвинених та перспективних сфер економічної діяльності [11].

Для економічного розвитку України є важливим влитись у світові потоки прямих іноземних інвестицій, прогнозувати й науково обґрунтовано підійти до залучення ПІІ в країну. Процес осмислення чинників залучення ПІІ завжди перебуває в русі, розвитку та вдосконаленні, та ефективна політика активізації ПІІ

здатна забезпечити країні не лише соціально-економічний розвиток, але й конкурентоздатність країни перед іноземними інвесторами на світовому ринку.

Отже, поняття прями іноземні інвестиції трактують як здебільшого довгострокові капіталовкладення, які здійснюють у підприємства (що перебувають за кордоном), та забезпечують участь інвестора в управлінні та в контролі даного підприємства. ПІІ поділяються на горизонтальні, вертикальні, конгломератні, орієнтовані на постачання та збут; а в залежності від росту прибутковості поділяються на активні (розширення виробництва) та пасивні (підтримка виробництва). Метою ПІІ є максимізація прибутку на капітал, підприємницького прибутку, прямих та непрямих вигод від контролю над фірмою.

Існують декілька способів інвестування прямих інвестицій в економіку України, а саме купівля частки діючого підприємства; створення нових філій чи підприємств, що будуть повністю належати іноземним інвесторам; між фірмові злиття та поглинання; стратегічне партнерство; за допомогою дозволу на користування українською землею та її природними ресурсами.

На думку сучасних вчених, ПІІ є одним із засобів покращення економічного розвитку, стимулювання конкурентоспроможності, збільшення робочих місць, нових технологій виробництва та менеджменту, джерело не позичкового капіталу, стимулювання експорту та валютних надходжень. Для залучення іноземного капіталу потрібно підвищувати привабливість країни для інвесторів, тобто створювати відповідний інвестиційний клімат. Для України, та й взагалі для українських підприємств, важливо вивчати інформацію про іноземних інвесторів, методи стимулювання їх інноваційної діяльності та переносу технологій і ноу-хау.

2. Аналіз залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України.

В умовах глобалізації та розвитку міжнародної конкуренції варто дбати не лише про кількісні, але й якісні аспекти залучення інвестицій. Для збереження та захисту економічних інтересів України необхідно регулювати процеси залучення інвестицій.

Вивчаючи вплив іноземних інвестицій на економіку України, прямі іноземні інвестори переслідують дві основні цілі: приріст експортних потужностей; входження на внутрішній ринок.

Якщо з самого початку ПІІ сприятливі для країни-реципієнта, то в довгостроковому періоді, якщо відбудеться репатріація доходів, відіграють негативну роль. Можна спостерігати негативний вплив інвестицій в технологічній залежності, порушеннях економічних планів розвитку, культурних змінах, в діяльності уряду приймаючої країни (наприклад 80% матеріально-технічної бази України перебуває у приватній власності, причому більша половина у власності іноземних інвесторів) [9].

За даним Держкомстату, в 1 січні 1015 року, іноземні інвестори вклали 1042,4 млн. дол. США . Інвестори за цей рік вилучили 351,3 млн. дол. США прямих іноземних інвестицій. Вже 1 липня 2015 року обсяг ПІІ в Україну у вигляді акціонерного капіталу становив 42,85 млрд. доларів США, що на 1,78 млрд. доларів США більше ніж квартал раніше.



Рис 2.1. Обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну

Загальний обсяг ПІІ (акціонерного капіталу) в Україну станом на 1 липня 2015 року становив 42851,3 млн. дол. США (в розрахунку на одну особу складає 1000,5 дол. США. (Рис. 2.1)

83% обсягу ПІІ припадає на такі країни як Кіпр, Німеччина, Нідерланди, Російська Федерація, Австрія, Велика Британія, Віргінські Острови (Брит. острови), Франція, Швейцарія та Італія. (Рис. 2.2)

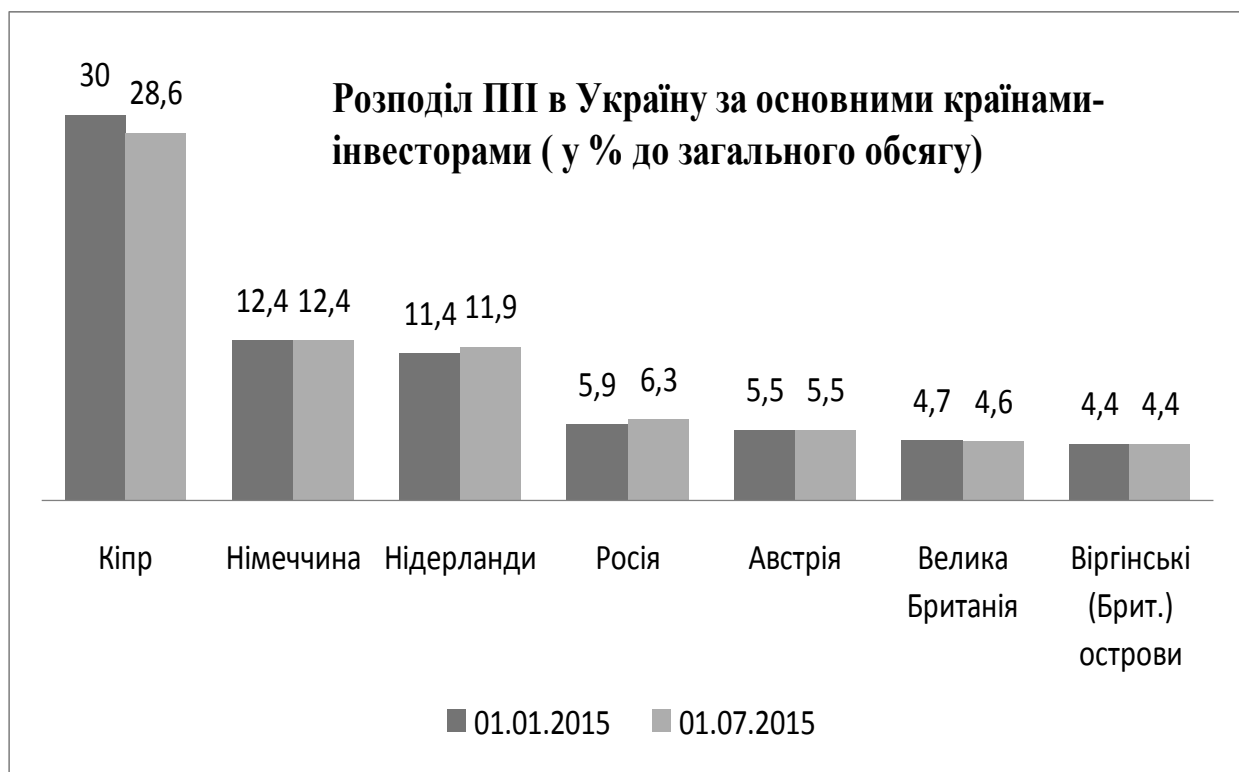


Рис. 2.2 Розподіл ПІІ в Україну за основними країнами-інвесторами (у % до загального обсягу)

93,7 % всіх залучених ПІІ припало на 10 регіонів (Дніпропетровської, Донецької, Харківської, Київської, Луганської, Львівської, Одеської, Запорізької, Полтавської, Івано-Франківської областей та до м. Київ). (Рис. 2.3)

Через непропорційний розподіл ПІІ на території України (Рис 2.3), немає рівномірного соціально-економічного розвитку на території країни, та подальші (подібні до теперішніх) розмахи варіацій інвестування все більш посилюватимуть розриву розвитку між районами.



Рис. 2.3 Розподіл залучених прямих іноземних інвестицій за основними регіонами-реципієнтами інвестицій України (станом на 01.07.2015)

Здебільшого інвестори здійснюють інвестиції в уже розвинені сфери економічної діяльності. В промисловості 31,5% (Рис. 2.4), а в установах фінансової та страхової діяльності – 25,9 %, від загального обсягу інвестицій.



Рис. 2.4 Обсяги залучення капітальних інвестицій за сферами економічної діяльності (січень – червень 2015 року)

Основними ознаками несприятливого інвестиційного клімату, що позбавляє державу конкурентних переваг у залученні іноземних інвестицій в Україну є:

- теперішні дії на Сході України (війна);
- валютна нестабільність;
- нестабільність макроекономічної та політичної ситуації;
- складність та часті зміни законодавства;
- проблеми у судовій системі при розгляді господарських позовів, а саме корупція та неналежне виконання судових рішень);
- складна податкова система, нестабільність податкової політики;
- корупція під час проходження митних процедур;
- недостатньо розвинене страхування підприємницьких ризиків;
- перешкоди для виходу нових компаній на ринок України;
- недостатньо розвинений фондовий ринок України;
- проблеми отримання банківських кредитів довгострокового характеру [12].

Про несприятливість інвестиційного середовища для іноземних інвесторів свідчать також не високі показники рейтингів України (наприклад рейтинг конкурентоспроможності GCI). За даними Світового економічного форуму, Україна у 2015 році зайняла 79-те місце за індексом конкурентоспроможності, що в порівнянні з 2014 роком Україна зайняла 74 місце [12]. (Рис. 2.5)(Рис. 2.6)

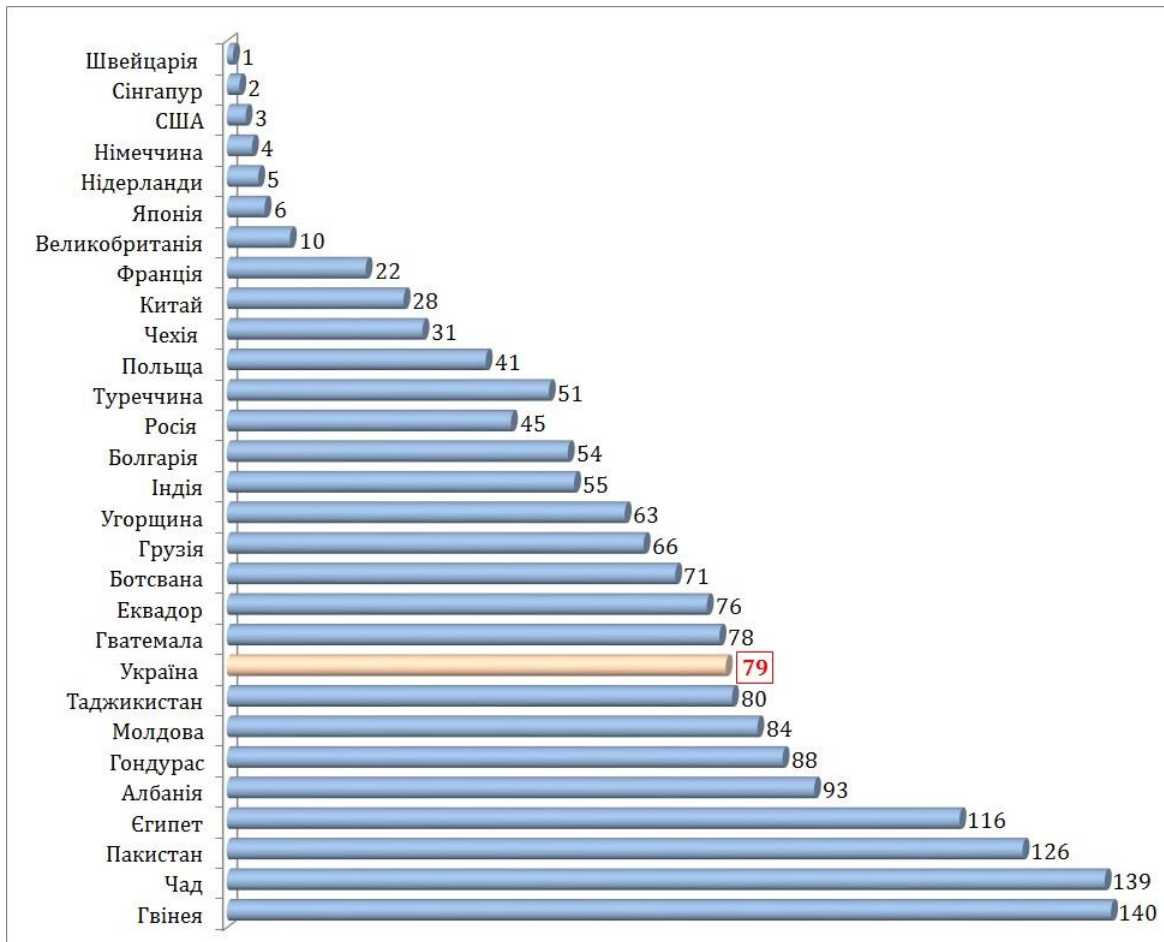


Рис. 2.5 Позиція України з іншими країнами в рейтингу Індексу глобальної конкурентоспроможності.

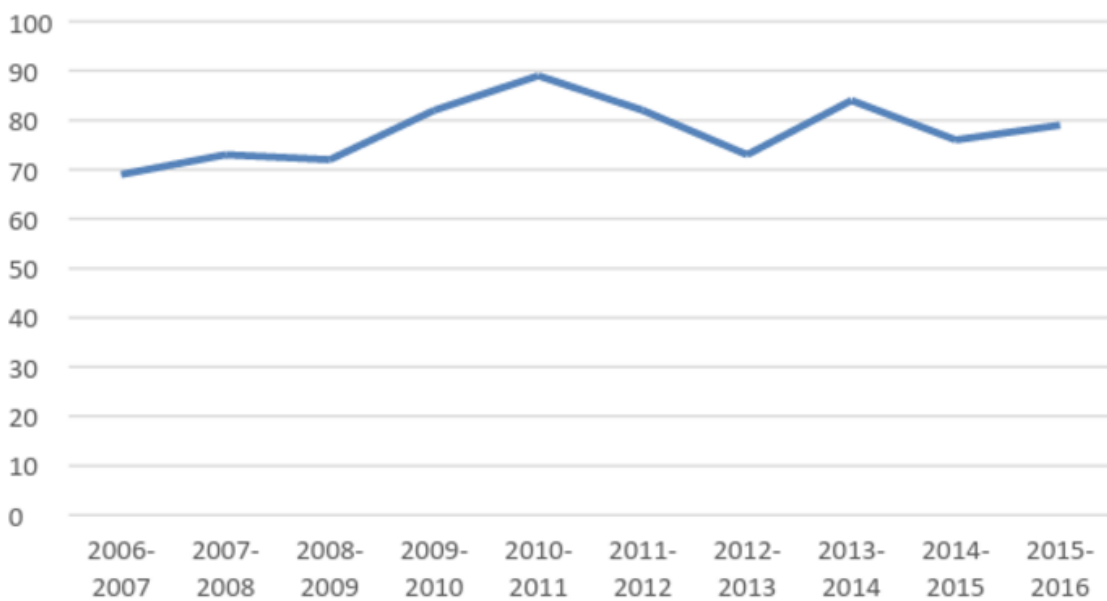


Рис.2.6 Позиція України в рейтингу Індексу глобальної конкурентоспроможності.

Згідно з дослідженнями, експерти стверджують, що найкритичнішими факторами, які перешкоджають Україні веденню бізнесу є: корупція, ускладненість з доступом до фінансів, інфляція, політична та валютна нестабільність, високі податки, складна та неефективна державна бюрократія, ускладнене податкове законодавство, часта зміна уряду, недостатня здатність до інновацій, злочинність, низька якість охорони здоров'я (*Додаток 1*).

Результати глобального рейтингу простоти ведення бізнесу (*Doing Business 2016*) теж не найкращі, Україна займає 83 місце. Реформа – спрощення реєстрації бізнесу країна посприяла у підвищенні рейтингу. У 2015 році Україна піднялася в рейтингу на 16 позицій, цього року на 13 місце [13].

Отже, аналізуючи рух ПІІ в Україні можна виявити низку проблем, які заважають ефективному розвитку інвестування. Інвестиції, які одержує країна розміщені територіально нерівномірно. Оскільки величини інвестицій по регіонах України суттєво відрізняються, то наслідком цього впливає регіонально-різний економічно-соціальний розвиток країни. Здебільшого інвестори здійснюють інвестиції в уже розвинені сфери економічної діяльності. Важливим аспектом зменшення інвестицій є нестабільність валюти, воєнні дії на Східній Україні, корупція, проблеми у судовій системі, нестабільність політичної ситуації.

3. Напрямки щодо вдосконалення залучення прямих іноземних інвестицій в Україну.

Зараз, в Світовій економіці, діють заходи лібералізації інвестиційної політики й унеможливлення дискримінаційних заходів щодо різних категорій іноземних інвесторів, а також забезпечення захисту інтересів інвесторів. Державна інвестиційна політика повинна бути спрямована на створення загальних інституційних та економічних умов реалізації для залучення й ефективного використання в економіці країни іноземних інвестицій (включаючи матеріальні та фінансові ресурси, прогресивну техніку, нові технології та управлінський досвід).

У розвинених країнах діє принцип одержання іноземними інвесторами національного статусу господарської діяльності. Організація економічного співробітництва та розвитку пропонує надавати господарські права на керування підприємством для іноземних інвесторів такі ж, як і для населення. Така діяльність буде сприяти покращенню інвестиційного клімату в Україні [3].

Система прав та інтересів іноземних інвесторів має три рівні:

- рівень законодавства країн-одержувачів;
- багатосторонній рівень;
- двосторонній рівень [10].

Протягом останніх років інвестиційна політика багатьох країн характеризувалась лібералізацією й спрощенням процедур здійснення іноземних інвестицій, відбулася активізація зусиль регулювання іноземних інвестицій.

Відбувається подальше розширення системи міжнародних інвестиційних договорів МІД. Також спостерігається прагнення максимально поєднати інвестиційну та інші форми політики, що має наметі вирішення загальних економічних, соціальних та екологічних питань.

В умовах кризи та нестабільної економіки (війни) в Україні, погіршується інвестиційна привабливість країни та, відповідно, інвестиційний клімат. Особливого значення набуває пошук шляхів удосконалення замученості іноземних інвестицій на регіональному та національному рівнях.

Основними передумовами необхідності залучення ПІ є:

- потреба залучення додаткових іноземних джерел прямого фінансування;
- іноземні інвестиції генерують сучасні технології;
- підвищення конкурентоспроможності для боротьби з монополізмом;
- при довгостроковому іноземному інвестуванні відбувається входження країни-реципієнта у світовий цикл руху капіталу;

- можливість виходу українських підприємств на міжнародний фондовий ринок тощо.

Для активізації іноземних інвестицій в Україну потрібна:

- стабільність правового середовища;
- стабільна фінансова система (припинення воєнних дій на Сході України);
- чіткі норми повноважень державної влади щодо процесу регулювання ПІІ;
- дотримання принципу «єдиного вікна» під час оформлення капіталовкладень і реалізації інвестиційних проектів (тобто спрощення процедур узгоджений одержання дозвільної документації);
- сприятливий інвестиційний клімат (підтримка інвесторів після здійснення капіталовкладень, яка надається іноземним компаніям після їх заснування і під час здійснення діяльності);
- лібералізація ділової активності (зняття бар'єрів при ввезенні в країну сучасного технологічного устаткування, необхідного для модернізації діючих підприємств);
- соціальна спрямованість (стимулювання іноземних інвестицій для створення додаткових робочих місць, вирішення проблем розвитку соціальної інфраструктури, охорони здоров'я, освіти, науки тощо);
- подолання корупції;
- формування системи державних гарантій та страхування інвестицій від некомерційних ризиків

Існують методи залучення ПІІ в Україну як планування, прогнозування, управління, фінансування, регулювання, координація та контроль.

У методі планування відбувається складання планів залучення і використання інвестицій на рівні окремого інвестиційного проекту, регіону та держави в цілому. Формування стратегії залучення ПІІ має такі етапи як: вибір цілей розвитку, оцінка джерел інвестування, обґрунтування структури розподілу інвестицій, вибір проектів, обґрунтування доцільності обраної стратегії.

Метод прогнозування поділяється на три групи: прогнозування можливих інвестиційних потоків, прогнозування потреби в залученні інвестицій, оцінка можливого досягнення економічної ефективності.

Метод управління передбачає втручання у процес залучення прямих іноземних інвестицій з метою регулювання пропорцій та забезпечення досягнення запланованих результатів. Тут притаманні такі складові: визначення макроекономічних умов залучення іноземних інвестицій, механізм оцінки ефективності залучення та використання іноземних інвестицій.

Завданням методу фінансування є визначення то оптимізація основних джерел залучення інвестицій та забезпечення нових джерел фінансування.

Метод регулювання передбачає координацію умов залучення та використання прямих іноземних інвестицій.

В методі координації та контролю проводяться інформаційні кампанії, надається допомога та послуги в процесі залучення іноземних інвестицій.

Під час здійснення інвестицій в країни, що розвиваються, та в країни з перехідною економікою, інвестор ризикує, що в разі зміни законодавства може залишитись без очікуваних фінансових результатів, тому важливим є створення гарантій.

Серед важливих інструментів стимулювання прямих іноземних інвестицій в Україні система гарантій охоплює:

- гарантії стабільності умов здійснення інвестиційної діяльності;
- гарантії захисту іноземних інвестицій незалежно від форм власності (іноземним інвесторам надається режим рівноправності, що унеможливорює застосування заходів інвестиційного характеру, які б могли мішати управлінню чи використанню інвестиціями);

- гарантії від незаконних дій влади та їх посадових осіб;
- компенсація та відшкодування збитків інвесторам;
- гарантії в разі припинення інвестиційної діяльності;
- гарантії переказу прибутків та використання доходів від інвестиційної діяльності;
- Спеціальні програми сприяння експорту, програми сприяння малого та середнього бізнесу, програми розвитку високих технологій тощо [15].

Отже, для залучення прямих іноземних інвестицій України потрібно підняти інвестиційну привабливість країни для потенційних інвесторів. Для цього треба здійснити певні кроки, які сприятимуть інвестиційного клімату. Одними з головних, на сьогодні, причин низької інвестиційної привабливості України є фінансова (валютна) та політична нестабільність, корупція та відсутність спрощених процедур узгодження та одержання дозвільної документації.

Висновок

Отже, прямі іноземні інвестиції (ПІ) – це здебільшого довгострокові капіталовкладення, які здійснюють у підприємства (що перебувають за кордоном), та забезпечують участь інвестора в управлінні та в контролі даного підприємства.

ПІ спрямовані на отримання максимального прибутку на капітал, підприємницького прибутку, прямих та непрямих вигод від контролю над фірмою. За допомогою іноземних інвестицій можна покращити економічний розвиток країни, стимулювати конкурентоспроможність, збільшити кількість нових робочих місць, отримати нові технології виробництва та менеджменту, стимулювати експорт. Інвестиції є також джерело не позичкового капіталу, та валютних надходжень.

Інвестування ПІ в Україну можливе при:

- купівлі частки діючого підприємства;
- створення нових філій чи підприємств, що будуть повністю належати іноземним інвесторам;
- міжфірмові злиття та поглинання;
- стратегічне партнерство;
- за допомогою дозволу на користування українською землею та її природними ресурсами.

Проаналізувавши ПІ в Україні за останні роки можна зробити висновки, що теперішня нестабільна політична та економічна ситуація в країні (війна) негативно посприяла на залучення прямих іноземних інвестицій в Україну. Інвестиції на території країни розміщені нерівномірно, тому в деяких регіонах є відповідний рівень соціального та економічного розвитку. Якщо показник рейтингу конкурентоспроможності GCI України за 2015 впав з 74-го на 79-те місце (в порівнянні з 2014 роком), то показник рейтингу простоти ведення бізнесу (Doing Business 2016) за допомогою певних реформ зріз на 13 позицій і Україна займає 83 місце (хоча це теж не найкращий показник).

Для підвищення інвестиційного клімату в Україні потрібна перш за все фінансова та політична стабільність та ефективна боротьба з корупцією. Важливим

аспектом для прийняття рішень інвесторам відіграє також місткість та доступність до місцевого ринку, можливість закріплення на перспективних ринках збуту, стабільне законодавство, наявність пільг для іноземних інвесторів, відносний рівень добробуту та купівельної спроможності населення.

Додаток 1

| Індекс глобальної конкурентоспроможності (позиції України за основними складовими) | | 2014-2015 (серед 144 країн) | 2015-2016 (серед 140 країн) |
|---|--|--------------------------------|--------------------------------|
| | | 76 | 79↓ |
| Основні вимоги | | 87 | 101↓ |
| ІНСТИТУЦІЇ | | 130 | 130 |
| Державні установи | -право власності | 131 | 130 |
| | -етика і корупція | 135 | 131 |
| | -зловживання впливом | 120 | 107 |
| | -марнотратство державних витрат | 131 | 125 |
| | -безпека | 138 | 134 |
| | -безпека | 124 | 132↓ |
| | Приватні установи | 120 | 110 |
| Приватні установи | -корпоративна етика | 98 | 76 |
| | -підзвітність | 127 | 130↓ |
| ІНФРАСТРУКТУРА | | 68 | 69↓ |
| Транспорта інфраструктура | -якість усієї інфраструктури | 88 | 91↓ |
| | -якість доріг | 75 | 82↓ |
| | -якість залізничної інфраструктури | 139 | 132 |
| | -якість портової інфраструктури | 25 | 28↓ |
| | -якість інфраструктури повітряного транспорту | 107 | 108↓ |
| | -якість інфраструктури повітряного транспорту | 99 | 97 |
| | Електрика і телефонна інфраструктура | 51 | 54↓ |
| | -якість постачання електроенергії | 69 | 75↓ |
| | -кількість абонентів мобільного зв'язку/ 100 жителів | 33 | 32 |
| | -кількість абонентів фіксованого зв'язку/ 100 жителів | 45 | 44 |
| МАКРОЕКОНОМІЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ | | 105 | 134↓ |
| Валові національні заощадження, % від ВВП | Валові національні заощадження, % від ВВП | 134 | 124 |
| | Інфляція, зміна за рік у % | 75 | 134↓ |
| | Державний борг, % від ВВП | 66 | 110↓ |
| ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я ТА ПОЧАТКОВА ОСВІТА | | 43 | 45↓ |
| Охорона здоров'я | -рівень захворюваності на туберкульоз / на 100 000 жителів | 82 | 82 |
| | -поширеність ВІЛ, % дорослого населення | 90 | 88 |
| | -вплив ВІЛ / СНІДу на роботу | 106 | 104 |
| | -дитяча смертність / 1000 новонароджених | 86 | 84 |
| | -очікувана тривалість життя | 54 | 53 |
| | -очікувана тривалість життя | 88 | 87 |
| | Початкова освіта | 32 | 34↓ |
| Початкова освіта | -якість початкової освіти | 40 | 45↓ |
| | -зарахування до початкової освіти | 31 | 33↓ |
| Підсилювачі продуктивності | | 67 | 65 |
| ВИЩА ОСВІТА І ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА | | 40 | 34 |
| Частина освіти | -зарахування до закладів середньої освіти | 14 | 14 |
| | -зарахування до закладів вищої освіти | 41 | 39 |
| | -зарахування до закладів вищої освіти | 13 | 14↓ |
| | Якість освіти | 65 | 46 |
| | -якість освітньої системи | 72 | 54 |
| | -якість математичної та природничої освіти | 30 | 38↓ |
| | -якість шкіл менеджменту | 88 | 87 |
| | -доступ до Інтернету в школах | 67 | 44 |
| | Навчання за місцем роботи | 88 | 74 |
| | -доступність спеціалізованих науково-дослідних і навчальних закладів | 84 | 78 |
| | -ступінь підготовки персоналу | 92 | 74 |

| | | | |
|---|---|-----|------|
| ЕФЕКТИВНІСТЬ РИНКУ ТОВАРІВ | | 112 | ↑106 |
| | Конкуренція | 125 | ↑122 |
| | Якість умов попиту | 70 | ↑68 |
| ЕФЕКТИВНІСТЬ РИНКУ ПРАЦІ | | 80 | ↑56 |
| | Гнучкість | 89 | ↑66 |
| | -гнучкість визначення заробітної плати | 77 | ↑71 |
| | -вплив оподаткування на стимули до роботи | 135 | ↑121 |
| | Використання талантів | 70 | ↑58 |
| | -здатність країни утримувати таланти | 132 | ↑114 |
| | -здатність країни залучати таланти | 130 | ↑97 |
| РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО РИНКУ | | 107 | ↓121 |
| | Ефективність | 109 | ↓113 |
| | -наявність фінансових послуг | 102 | ↑101 |
| | -доступність фінансових послуг | 123 | ↑123 |
| | -фінансування через місцевий ринок капіталу | 108 | ↓118 |
| | -простота доступу до кредитів | 87 | ↑87 |
| | -наявність венчурного капіталу | 97 | ↓102 |
| | Надійність і довіра | 100 | ↓120 |
| | -міцність банків | 138 | ↓140 |
| | -регулювання фондових бірж | 127 | ↓135 |
| ТЕХНОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ | | 85 | ↓86 |
| | Технологічні запозичення | 114 | ↑103 |
| | -наявність новітніх технологій | 113 | ↑96 |
| | -освоєння технологій на рівні фірм | 100 | 100 |
| | -прямі зовнішні інвестиції та передача технологій | 127 | ↑117 |
| | Використання інформ.-телеком. технологій | 69 | ↓80 |
| | -інтернет користувачі, % населення | 82 | ↑80 |
| | -абоненти фіксованого широкосмугового Інтернету / на 100 жителів | 68 | ↓72 |
| | -пропускна здатність Інтернету, кб / с / на 1 користувача | 50 | ↓64 |
| | -активні абоненти мобільного широкосмугового зв'язку / на 100 жителів | 107 | ↓121 |
| РОЗМІР РИНКУ | | 38 | ↓45 |
| | Розмір внутрішнього ринку | 37 | ↓46 |
| | Розмір іноземного ринку | 38 | ↓39 |
| Інновації та фактори вдосконалення | | 92 | ↑72 |
| ВІДПОВІДНІСТЬ БІЗНЕСУ СУЧАСНИМ ВИМОГАМ | | 99 | ↑91 |
| | Чисельність місцевих постачальників | 80 | ↑61 |
| | Якість місцевого постачальника | 83 | ↑80 |
| | Ширина лацюга створення вартості | 79 | ↑70 |
| | Управління міжнародним розповсюдженням | 82 | ↓86 |
| | Модернізація виробничого процесу | 95 | ↑68 |
| | Межі маркетингу | 79 | ↓81 |
| ІННОВАЦІЇ | | 81 | ↑54 |
| | Здатність до інновацій | 82 | ↑52 |
| | Якість науково-дослідних інститутів | 67 | ↑43 |
| | Витрати компаній на дослідження і розробки | 66 | ↑54 |
| | Співпраця університетів та промисловості у дослідженнях та розробці | 74 | 74 |
| | Державні закупівлі високотехнологічної продукції | 123 | ↑98 |
| | Наявність вчених та інженерів | 48 | ↑29 |

Список використаної літератури

1. Денисенко М.П. Роль іноземних інвестицій у трансформаційній економіці / М. П. Денисенко // Проблеми науки. – 2003. – № 1. 27-29 с.;
2. Козаченко Г.В. Управління інвестиціями на підприємстві / Г.В. Козаченко, О.М. Антіпов, О.М. Лященко. – К. : Лібра, 2004. – 133 с.
3. Козаченко Г.В. Управління інвестиціями на підприємстві / Г.В. Козаченко, О.М. Антіпов, О.М. Лященко. – К. : Лібра, 2004. – 134с.
4. Кравців В.С., Мельник М.І., Антонов В.Б. Залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України: проблеми та політика активізації: монографія / В.С.Кравців, М.І. Мельник, В.Б. Антонов. – Львів: ІРД НАН України, 2011. – 386 с., 13-16 с.
5. Кравців В.С., Мельник М.І., Антонов В.Б. Залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України: проблеми та політика активізації: монографія / В.С.Кравців, М.І. Мельник, В.Б. Антонов. – Львів: ІРД НАН України, 2011. – 386 с., 17 с.
6. Кравців В.С., Мельник М.І., Антонов В.Б. Залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України: проблеми та політика активізації: монографія / В.С.Кравців, М.І. Мельник, В.Б. Антонов. – Львів: ІРД НАН України, 2011. – 386 с., 22-23с.
7. Кравців В.С., Мельник М.І., Антонов В.Б. Залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України: проблеми та політика активізації: монографія / В.С.Кравців, М.І. Мельник, В.Б. Антонов. – Львів: ІРД НАН України, 2011. – 386 с., – 24-25с.
8. Кравців В.С., Мельник М.І., Антонов В.Б. Залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України: проблеми та політика активізації: монографія / В.С.Кравців, М.І. Мельник, В.Б. Антонов. – Львів: ІРД НАН України, 2011. – 386 с.,
9. Кравців В.С., Мельник М.І., Антонов В.Б. Залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України: проблеми та політика активізації: монографія

/ В.С.Кравців, М.І. Мельник, В.Б. Антонов. – Львів: ІРД НАН України, 2011. – 386 с.,

10. Любімов В.І. Особливості державного регулювання іноземних інвестицій: закордонний досвід / В. І. Любімов // Економічний простір. – 2009. – №21. – 68-69 с.
11. Павленко І.І., Варяниченко О.В., Навроцька Н.А. Міжнародна торгівля та інвестиції.. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 256 с., – 148 с.
12. Фаломеев А.Н. Инновационное инвестирование / А.Н. Фаломеев, В.Г. Ревазов. – СПб.: Наука, 2001. – 184 с.
13. Офіційний сайт Світового банку [Електронний ресурс.] – Режим доступу: www.worldbank.org.
14. Офіційний сайт Світового економічного форуму [Електронний ресурс.] – Режим доступу: www.weforum.org.
15. Закони України: «Про інвестиційну діяльність», «Про інноваційну діяльність», «Про оподаткування прибутку підприємств», «Про режим іноземного інвестування», «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків».